

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3351/2023. (VII. 5.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Ítéltábla I.242/2022/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (Bólyai János és Társai Ügyvédi Iroda, dr. Szikinger István ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, és kérte – a Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.491/2021/5. számú ítéletére kiterjedően – a Debreceni Ítéltábla I.242/2022/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. A panaszbeadvány a támadott bírói döntést az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével tartotta ellentétesnek.
- [2] Az indítványozót a Nyírbátori Járási Ügyészség a B.186/2019/61. számú vádiratában 2 rendbeli, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 227. § (1) bekezdésének a) pontjába ütköző becsületsértés vétségével vádolta.
- [3] Az elsőfokú ítéletben megállapított tényállás szerint az indítványozó 2019 februárjában az otthonában található számítógépét használva a Facebook internetes közösségi oldalon bejegyzést tett közzé, amelyben az egyik városi rendőrkapitányság vezetőjét „despotának nevezte, nulla szakértelemmel, jogtiprások garmadájjával, hozzá nem értéssel, jogszabályok nem tudásával vagy tudni nem akarásával, kulturálatlansággal, felsőbbrendűség-érzettel, göggel” jellemezte, továbbá kijelentette, hogy – véleménye szerint – a szóban forgó személy „alkalmatlan vezetőnek”. A fenti bejegyzést a Facebookon többen megosztották. Ezt követően az indítványozó 2019 áprilisában szintén otthoni számítógépét használva beadványt küldött ugyanezen rendőrkapitányság hivatalvezetőjének személyes meghallgatása érdekében időpontot kérve. Beadványában – egyebek mellett – az alábbiakat írta: „a párom undort kapott magától...”, „Magánemberként a maga munkásságáról mellesleg az a véleményem, nem hányingerkeltő, hanem okádék színvonal. Mentségére legyen mondva, hogy a [...]i rendőrség állományának a tagja, ami sok mindent megmagyaráz.”
- [4] A Nyíregyházi Járásbíróság az indítványozót ítéletében az ellene 2 rendbeli becsületsértés vétsége miatt emelt vád alól felmentette. Miután a bíróság megállapította, hogy az inkriminált kifejezések mindkét sértett esetében alkalmasak voltak arra, hogy a róluk a környezetükben kialakult kedvező társadalmi megítélést negatív irányba befolyásolja, részletesen elemezte és vizsgálta a vonatkozó alkotmánybírói döntések alapján a véleményszabadság korlátait, a közügyek szabad vitatását, illetve a közszereplők bírálhatóságát biztosító véleményszabadság tartalmát és annak határait. Ennek keretében utalt az alkotmánybírói gyakorlat által kialakított kétlépcsős tesztre is, ami szerint elsőként a bíróságnak abban kell állást foglalnia, hogy az adott közlések a közügyekben való megszólalást, álláspontot tükröznek-e, majd – ezt követően – azt kell eldönteni, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e. Az így lefolytatott vizsgálat eredményeként a bíróság megállapította, hogy az indítványozó által tett – kizárólag a sértettek munkavégzésének minőségére, közhatalmi funkciójuk gyakorlása során tanúsított magatartásukra vonatkozó – negatív tartalmú közlések értékítéletet kifejező véleménynyilvánításnak minősülő közügyekben való megszólalások, „és ekként a közügyek vitatását megillető magasabb szintű alkotmányos védelem alatt állnak, mely a hatalom és a közhatalmat gyakorlók ellenőrzésének és ellenőrizhetőségének egyik legfőbb garanciája, a társadalom demokratikus és nyílt működésének nélkülözhetetlen követelménye.” A bíróság álláspontja szerint a vád tárgyává tett kifejezések a közügyek vitatásának körébe tartoznak, azok a sértetteket közhatalmi funkciójuk betöltésével összefüggésben és nem személyükkel, magánéletükkel kapcsolatosan támadják, nem gyalázkodóak és „nem valósítják meg az emberi méltóság nyilvánvaló és súlyos becsmélését” sem.

- [5] Az ügyész fellebbezése folytán eljáró Nyíregyházi Törvényszék az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az indítványozót bűnösnek mondta ki 2 rendbeli becsületsértés vétségében. A bíróság álláspontja szerint a sérelmezett közlések valóban olyan „sommásított, konkrétságra vissza nem vezethető” megállapítások, amelyek értékítéletnek minősülnek, de egyebekben az elsőfokú döntés hibásan értékelte ezeket közügyekben való megszólalásnak, továbbá tévesen állapította meg róluk, hogy azok nem gyalázkodók, nem becsmérlők és a sértetteket nem emberi mivoltukban sértik. A vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlatra hivatkozással rámutatott továbbá arra is, hogy a véleményszabadság határa a mások emberi méltóságából következő becsület és jóhírnév védelme, azaz a véleményszabadság nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek „az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet.” Hangsúlyozta a fellebbviteli bíróság azt is, hogy az indítványozó a sértő kijelentéseinek semmilyen alapját, kiváltó okát, előzményét nem jelölte meg, nem utalt olyan sértetti magatartásra vagy eljárásra, ami aktualitását adná a közléseknek, azaz a „közlés nem azt bírálja, amit a sértett csinál, hanem magát az embert”. A bíróság megítélése szerint az indítványozó közlései a sértettet emberi tulajdonságain keresztül alázzák, hiszen jellembeli fogyatékoságot, jellemhibát tulajdonít neki, azaz „jellemtelen embernek állítja be.” A törvényszék álláspontja szerint a szóban forgó közlések „a sértett emberi méltóságát súlyosan sértők, és megjelenésük helyéből, aktualitásának hiányából következően nem a sértett tevékenysége bírálatainak, kritikájának céljából, hanem öncélúan, a sértettnek emberi mivoltában való megalázása érdekében” történtek, ennek alapján a bíróság következtetése alapján az indítványozó „nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával élve használt a sértettekkel szemben, munkakörük ellátásával összefüggésben – az egyik sértett esetében nagy nyilvánosság előtt – becsület csorbítására alkalmas kifejezéseket”.
- [6] A másodfokú ítélet ellen az indítványozó és védője által benyújtott fellebbezés alapján eljáró Debreceni Ítéltábla a Nyíregyházi Törvényszék, mint másodfokú bíróság ítéletét helyben hagyta. A harmadfokon eljáró bíróság megítélése szerint a törvényszék megalapozott tényállásra alapította döntését és erre alapítottan helytállóan vont le a következtetést az indítványozó bűnösségére nézve, továbbá a cselekmények jogi minősítése is helytállóan minősül. Az ítéltábla álláspontja szerint az első-, és másodfokon eljáró bíróságok helyesen ismertették az ügyben alkalmazandó alkotmánybírósági döntéseket, de azokból a törvényszék vonta le a megfelelő következtetéseket azzal a pontosítással, hogy „a sérelmezett közlések a sértettek közhatalmi feladatával összefüggő tevékenységet minősítettek, ugyanakkor nem élvezik a szólásszabadság védelmét”. Jelen ügyben mindkét sértett közhatalmat gyakorló személyek, akiknek a munkájára utalással tett becsmérlő kijelentéseket az indítványozó. A bíróság ezt követően hangsúlyozottan utalt azokra az alkotmánybírósági döntésekre, amelyek szerint a szólásszabadságnak „meg kell hajolnia” az emberi méltóság előtt, ha az érintett személy ember mivoltának semmibevevételével az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütközik, és mint ilyen, már „nem élvez a közéleti véleménynyilvánítás szabadságából adódó védelmet”. A bíróság álláspontja szerint az indítványozó vád tárgyává tett kijelentései sem véleménynyilvánításnak, sem értékítéletnek nem minősíthetők, magatartása túllépte a véleménynyilvánítás szabadságának határait, „lealacsonyító, becstelenítő kijelentései a rendőri vezetőik emberi méltóságát sértették, ezért tényállásszerű”. Rámutatott arra is, hogy a hivatalos személy becsülete, emberi méltósághoz való joga nem védelem nélküli, „ekként nem illeti védelem az olyan kifejezéseket sem, amelyekben megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet”. Az ítéltábla végkövetkeztetése szerint a másodfokú bíróság a Btk. vonatkozó rendelkezésének, az Alaptörvény IX. cikkének, az ehhez kapcsolódó alkotmányos követelménynek és a kapcsolódó alkotmánybírósági határozatokban foglaltaknak a figyelembevételével minősítette az indítványozó cselekményét törvényesen, mivel „kijelentései – akár élesen megfogalmazott – véleménynyilvánításnak, értékítéletnek nem minősíthetők. Azok kifejezetten gyalázkodóak, lealacsonyítóak, megszegyenítőek, az emberi méltóságot, az emberi mivolt lényegét durván sértők voltak”.
- [7] 2. Az alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírósági határozatok sértik az indítványozónak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánításhoz való jogát. A beadvány indokolásában az indítványozó felidézi, hogy az elsőfokon eljáró bíróság – hivatkozva több alkotmánybírósági döntésre is – azt állapította meg, hogy az inkriminált kijelentések bizonyítás útján ellenőrizhető konkrétumokat nem tartalmaztak, ezért azok véleménynek minősülnek. Ezzel szemben a másodfokon eljáró bíróság már a véleménynyilvánítás alkotmányosan igazolható korlátaira, hatáira vonatkozó korábbi alkotmánybírósági döntésben megfogalmazott elveket hangsúlyozta, és ezt a megközelítést, illetve érvelést fogadta el az ítéltábla is döntésének alapjául akkor,

amikor a közhatalmat gyakorlók emberi méltóságát védő „iránymutatást” emelte ki és hangsúlyozta az ügy mikénti megítélése kapcsán. Az indítványozó megítélése szerint „a másodfokú ítélet és a harmadfokú végzés tévesen értelmezi az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatait”, mivel ezek egyike éppen azt hangsúlyozza, hogy a hivatalos személy és a közszereplő e minőségére tekintettel megfogalmazott, becsületének csorbítására alkalmas értékítéletet kifejező véleménynyilvánítás alkotmányosan nem büntethető. Rámutat arra is, hogy a törvényszék és az ítéletábra által hangsúlyozottan figyelembe vett és meghivatkozott alkotmánybírósági döntés „polgári ügyben” született és éppen a büntetőjogi szabályok kiterjesztő értelmezésének elkerülésére hívja fel a figyelmet, amennyiben az „lerontaná vagy korlátozná” a véleménynyilvánítás szabadságát. Az indítványozó kifogásolja azt is, hogy az ítéletábra – szemben a járásbíróság és a törvényszék álláspontjával – az inkriminált kijelentéseket tényállításnak minősítette és ezzel az egyébként támadhatatlan tényállást változtatta meg anélkül, hogy bármiféle bizonyítékra hivatkozott volna ezzel összefüggésben. A panaszos meglátása szerint a másod-, és harmadfokon eljáró bíróságok csak megállapították az inkriminált kijelentések emberi méltóságot sértő mivoltát, de azokat nem értékelték alkotmányossági mérce szerint. Nézete szerint az ügyben „[s]zó sem volt az emberi létezés, az emberi minőség megkérdőjelezéséről, az emberi természet legbelső köreiből hatolásáról”.

- [8] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [9] 3.1. Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben nyújtotta be alkotmányjogi panaszát. A jogi képviselő meghatalmazását csatolta. A rendes jogorvoslattal nem támadható ítéletábrai végzés az eljárást lezáró és érdemi döntésnek is minősül, így vele szemben alkotmányjogi panasz benyújtható. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége az ügyben az általa támadott végzéssel befejezett eljárás vádlottjaként fennáll.
- [10] 3.2. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében foglalt kritériumoknak az alábbiak szerint felel meg. Tartalmazza a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás kezdeményezésének indokait (a bíróság döntése alapvető joga sérelmét okozta); c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntéseket; d) az Alaptörvény sérülni állított rendelkezését [IX. cikk (1) bekezdés]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntések az indítványozó álláspontja szerint miért ellentétesek az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével; f) kifejezett kérelmet arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott végzés alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azt a törvényszéki ítéletre is kiterjedő hatállyal.
- [11] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel, vagy a bírói döntést éremben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [12] 4.1. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben elsőként emlékeztet arra, hogy – amint arra az indítványozó is kitér beadványában – a testületnek részletesen kimunkált és következetesen alkalmazott gyakorlata van az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított véleménynyilvánítási szabadság tartalmát, annak korlátait, határait illetően, ideértve a hatóságok, hivatalos személyek és a közszereplő politikusok e minőségére tekintettel megfogalmazott véleménynyilvánítások alkotmányjogi értékelését és megítélését is. Jelen ügy és beadvány – az indítványozó alkotmányjogi panaszában állított sérelmét és érvelését tekintve – ehhez képest nem vet fel olyan új, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, amely a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokolná.
- [13] 4.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a másod- és harmadfokon eljáró bíróságok – megítélése szerint – téves jogértelmezését, az ügyében eljáró bírói fórumok jogalkalmazása egységességének a hiányát, ügynek eltérő minősítését, egymással ellentétes jogkövetkezmény-alkalmazását és a kúriai végzés alátámasztottságának hiányosságait sérelmezte és kifogásolta.

- [14] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban foglalt indítványozói érvelés alapján megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasz tartalmát tekintve valójában arra irányult, hogy az általa támadott döntéseket hozó bíróságok tévesnek tartott jogértelmezését sérelmezve elérje, hogy a számára kedvezőtlen tartalmú döntés teljes körű felülvizsgálatát és megváltoztatását érje el a testületnél. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már több ízben megállapította, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslással nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi – vélt vagy valós – jogsérelem orvoslása eszközének. Az Alkotmánybíróságnak kizárólag arra van hatásköre, hogy az alapjogi sérelmet orvosolja. Az Alkotmánybíróság szerepe nem abban áll, hogy a rendes bíróságok minden vélt vagy valós tévedését korigálja, ezzel ugyanis – az Alkotmánybíróság megfogalmazásában – „a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépne és hagyományos jogorvoslati fórumként járna el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság „a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel” {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}. A bírósági eljárásban eldöntendő jogértelmezési, illetve ténykérdések felülmérlegelésére ennél fogva tehát az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre, így a testület tartózkodik annak vizsgálatától is, hogy a bírósági döntések indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogyan azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket {3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]; 3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3252/2022. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [26]}.
- [15] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában sérelmezte azt is, hogy a másod-, és harmadfokon eljáró bíróságok a vád tárgyává tett cselekményét az elsőfokon eljáró bírósághoz képest eltérően értékelték és minősítették, továbbá az elsőfokú döntéssel ellentétes – számára ekként hátrányos tartalmú – döntést hoztak. Ami a bíróságok egységes jogalkalmazásának hiányát kifogásoló indítványozói kritikát illeti, az Alkotmánybíróság emlékeztet következetes gyakorlatára, amely szerint: „A bírósági joggyakorlat egységének biztosítása nem az Alkotmánybíróság, hanem a rendes bíróságok, kiemelten a Kúria feladata, ezt az Alkotmánybíróság a jogbiztonságra és alapjogokra figyelemmel sem vonhatja magához. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a hatáskör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogbiztonság elvont elve, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3065/2013. (II. 28.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [16] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint jelen ügyben mind a törvényszéki ítélet, mind pedig a kúriai végzés a szükséges és elégséges mélységű indokolását adta annak, hogy az elsőfokon hozott ítéletben megítélésük szerint miért helytelen a vád tárgyává tett kifejezések megítélése és minősítése, továbbá ennek eredményeként miért vált indokolttá az elsőfokú döntésben foglalttól eltérő jogkövetkezmény alkalmazása. Az indítványozó által kifogásolt bírói döntések rávilágítottak ennek keretében arra, hogy jelen ügyben megítélésük szerint miért kellett tekintettel lenni és vizsgálni azt az alkotmánybírósági gyakorlatból is következő elvet és elvárást, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának az alkotmányos határát jelenti – a mások emberi méltóságából következő – becsület és jóhírnév védelme. Rámutattak továbbá arra is, hogy a vád tárgyává tett közlésekkel az indítványozó – álláspontjuk szerint – nem a sértettek tevékenységét bírálta, hanem ezeket öncélúan, a sértetteket emberi mivoltukban való megalázása érdekében tette, ennél fogva nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával élve használt becsület csorbítására alkalmas kifejezéseket, mivel azok kifejezetten gyalázkodóak és megszegyenítőek, az emberi méltóságot, az emberi mivolt lényegét durván sértőnek minősülnek.
- [17] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megítélése szerint a másodfokon eljáró bíróság döntésében számot adott arról és megfelelő mélységben alátámasztotta, hogy az elsőfokú bíróság döntését miért változtatta meg, a harmadfokon eljáró ítélőtábla pedig azt, hogy miért hagyta helyben a törvényszék ítéletét. Jogi álláspontja kialakítása és annak indokolása során – a vonatkozó jogszabályok mellett – mindkét bírói fórum figyelemmel volt és hivatkozott az ügy mikénti megítélése szempontjából releváns bírói gyakorlatra és az Alkotmánybíróság döntéseiből fakadó alkotmányossági szempontokra is. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó által támadott bírói döntések – az indítványozó által felhozott érvekre tekintettel, az alapjogi szempontok figyelembevételével és mérlegelése kérdésében – nem szenvednek olyan hiányosságban, amely az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetne fel.

- [18] 5. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 56. § (2 –(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 29. §-ában foglaltakra, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2023. június 20.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott,
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [19] A végzésben foglalt visszautasítást, azaz az érdemi vizsgálat mellőzését nem támogatom.
- [20] Kérdéses, hogy az indítványozó kétségtelenül durva megfogalmazásai, amelyek nem közvetlenül az emberre, hanem a feladat ellátására, illetve az ember minősítésével tevékenysége megítélésére vonatkoznak, sértik-e az emberi méltósághoz való jogot, azaz az indítványozó verbális megnyilatkozásai túllépik-e a véleménynyilvánításhoz való jog alkotmányos kereteit. Ennek eldöntése nézetem szerint érdemi vizsgálatot igényelt volna.

Budapest, 2023. június 20.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1934/2022.

